

FØROYAR Í DAG

Ritstjórar: W. Heinesen og Heðin Brú

Skaldskapur og blaðskrivning.

Tað viðgítta skaldið Ludvig Holberg var, sum vit vita, tað, vit rópa moralist — ein maður, ið legði seg eftir at beta um, upp-lýsa og uppbyggja menniskjuni í sinari samtid. Við hesum fyrimál í kvittanum skrivaði hann fleiri hugsunarsamar bókur, sum alsamt hava sitt stóra virði, men sum kortini ikki eru soleiðis, at tann vanligi lesarin beinan vegin verður hugtakin av teimum. Men um-framt hesar meira turru bókur skrivaði hann so sínar sjónleikir, ið eru soleiðis, at teir rera við okkum og fáa okkum til at læsa. Holberg var ikki bert moralistur, ella, sum tað eisini verður røpt: humanistur. Hann var eisini skald. Sum moraliserandi bókamaður var hann ikki beinan vegin keðiligur, men kortini heldur álvarstungur. Sum skald var hann av teimum ovfarakátasta og mest bersøgnu, ið livað hava.

Vit nýta ikki her at nevna demir uppá tær »skenskeithir« sum tað yðir av í hansara sjónleikum, og eisini í tí kendu yrkingini Peder Paars. Tó vil einki skilafólk í okkara døgum rópa Holberg fyrri ófólkaligan yrkjara, »pornograf«. Eingin vil heldur siga hann ringari fyrri tað, at hann nýtti bejlt og djerv orð.

Frá Holberg, soleiðis sum vit kenna hann frá Peder Paars, er tað einki langt lop til okkara egna fólkarevsa Nólsoyar-Páll. Hann var, rætt sum Holberg, moralistur — ein uppbyggjandi yrkjari, ið hevði eitt avgjort sið-betandi endamál: tað, at læra landsmenn sínar at nýta vit og skil. Og á sama hátt sum Holberg tók hann sínar stóru satirisku gávur til brúks fyrri hetta endamál. Í Fuglakvæðnum skortflegingir hann handils-yvirlættin í Tórshavn, danskar so væl sum føroyskar menn og í Jákup á Møn hevur hann til teiti tann sjálgvóða, »forkelada« føroyska heimføðingin. Tað er skeivt at trúgva, at Jákup á Møn

rætt og slætt er ein táttur um ein vissan mann, sjálvt um Páll kanska hevur havt ein ella annan til fyr-mynd. Nólsoyar-Páll var eingin smáligr maður, hann líktist ikki nógv okkara politikkarum frá 1906 og uppeftir. Hann var ein maður við stórum útsýni og framsýni og við vitan, ið rakk langt út yvir tað vanliga. Jákup á Møn umboðaði sjálvandi eina vissa síðu av føroyskum fólkalyndi, eina síðu, sum tann kravnsami og sjálvstøðugt hugsandi kollveltarin Páll Nólsoy vanvirði og ynskti at beina fyrri. Hann var yrkjari, og hansara háttur var tað beiska spottið — eitt spott, sum var hvasst og skerandi sum eitt fuglanev.

Tað er óneyðugt her at nevna demir um tær nógvu skemtingar-somu ófólkaligheitirnar í Jákup á Møn — vit kenna tær allar, og eingin av okkum tekur sær tykni av teimum í dag. Hvar er tann maður ella kvinna, ið nú vil koma fram og rópa Nólsoyar-Páll ónærsligan yrkjara, »pornograf«?

Holberg og Páll Nólsoy eru týðilig demir um andans menn, ið voru moralistar og einki heldur vildi enn byggja upp og beta um men sum eisini, tá ið teir yrktu, nýttu rámlig orð og bersøgnar myndir, ið væl kundu fella fyrri bróstið á kvendlunum, men sum frisk og natúrlig menniskjur hava loyvi til at stuttleika sær yvir. Vit kundu sjálvandi nevnt fleiri onnur demir, eisini frá okkara døgum. Summi kenna ivaleyst t. d. tann stóra eingilska yrkjarin D. H. Lawrence; eisini hann var á sin hátt moralist, sjálvt um hann var heilt øðrvisi enn Holberg. Vit skulu tó ikki beinan vegin tilræða so erkvisnum sálum sãm blaðstýrarin á »Dimmalætting« at lesa Lawrence's »Lady Chatterley's Lover«, tað hevði kanska verið hansara bani. Harimóti kundi Stig G. Rasmussen havt gott av at lisið hesa bókina, hann hevði kanska ikki dánað av hennara bersøgnu

erotikk, og hann hevði so kanska verið eitt sindur foyur yvir at taka sær ilt av einari so blúgvári søgu sum »Á náttartíð« í seinasta Varða.

Ja, hvussu stendur tað nú til við frisinnum her heima í okkara døgum?

At »Dimmalætting« leggur fer-oyskar skrivandi undir at »servera pornografiske omeletter«, er kanska ikki so heilt lægið, slíkt skriva væl fólk, ið meta Falk-Renne at vera mætasta kunst í bókmentum. At blaðstýrarin á »Dagblaðnum« takk-ar sinum gudi fyrri at hann ongatið hevur hitt giftingarfúsar gentur á sinum veg, er kanska heldur ikki so lægið, tí hann er jú ein ungdomur sum enn hevur lov at fjálga um sin reinleika. Meiri lægið er tað, at teir nýgiftu og livsfróu »Timans« mennir fáa moralska bunda-sjúku. Hetta man ivaleyst vera teirra skemt.

Stig G. Rasmussen er ein hugs-ingarsamur maður, ið roynir at undirbyggja sína andstygd við sklii. Har nevnið hann trí sløg av bók-mentum: 1) hann, ið bert spælir við orð, 2) hann, ið leggur seg eftir at finnast at og gera til látur, og 3) hann, ið tekur verunligar dygdir, greiðir frá teimum, prísar teimum og roynir á henda hátt at hevja fólk og fólkahugsan. Tó, tað er nú neyvan gjørligt at seta skipan fyrri hvussu bókmentir eiga at vera skrivaðar. Ofta flóta t. d. Stig Rasmussens 2. og 3. kategori saman, soleiðis sum vit sjggja tað hjá Holberg. Og vit sakna í Stig R.s bókmenta-síðalæru ein bás fyrri skemti. Skemti er tó eitt eiggjult ting. Tað fer útgevarin av Ólav-søkuteitinum ivaleyst at geva okkum rætt í.

Stig G. Rasmussen er avgjort ein av teimum fíggingum, okkum dámar best og treyðum vilja missa. Men tá ið hann setur at okkum fyrri at vit hava lagt uppi sum vit hava gjørt »tá ið eitt so týðning-armikið mál sum spurningurin um skeiva ella beina framferð í fer-oyskum skaldskapi er til umrøðu«, so kemur tað av, at vit senda út

á heilt ymiskum bylgjulongdum.

Vit halda at tað er skeivt av Stig R. at seta somu treytir fyrri politiska blaðskrivning og literatur. Tað er hetta, hann ger, tá ið hann skrivar: »Samstundis verður roknað við, at teir ikki krevja minni av listarmonnum, ið skriva samfelags-ligar skaldsøgur, enn teir krevja av monnum, ið skriva politisk bløð«.

Eftir okkara hugsan er hetta tvey heilt ymisk ting. Tað er rætt tann sami munurin á blaðskrivning og literatur sum tað er á Holbergs humaniteru skriftum og hansara yrking Peder Paars. Vit hava loyvi at krevja av blaðgreinum at tær halda seg hampuligar. Men vit hava ikki loyvi til at fyriskriva literaturinnum aðrar skipanir enn tær bert listaligu. Um ein yrkjari vil gera »propaganda« fyrri einari sak, so hann um tað. Hann má eisini skriva sjálvt um hann onga ætlan hevur út yvir tað at skriva. Ja, hann má enn tá eisini gjarna skriva »pornografiskt« um bert hann ger tað við skaldagávum. Men ein politikkari — hann má halda sær í skinninum. Hann má ikki fara út um sámuligt mark, hvørki tá ið hann talat ella skrivar. Politiskar greinir eiga at vera heviskar.

Tað litla skemtið »Á nátturda-tíð« sum »Før. í dag« hevdu seinast, var eingin politisk grein — tað var ein søga. Ætlanin við henni var at hon skuldi vera stutt-lig; men hon hevði sjálvandi eisini eitt sindur av moraliserandi ætlan. Vit ætlaðu við henni at vísa hvussu láturligt úrslitið hevði verið, um vit av álvara tóku og ásettu skip-an fyrri skaldskapligari skrivning. Bókmentir mugu hava loyvi til at fara fram eftir sinum egnu lógum. Hvat vildi blaðstýrari »Timans« sagt, um vit kravdu av Poul F. Joensen, at hann bert skuldi skriva konfirmations-lukkuynskingar? Ella um vit kravdu av J. H. O. Djurhuus at hann broytti sína yrking »Munkurin« t. d. soleiðis:

Pent súsar náttin,
vatndeyv er sprottin
hin the-flógva trá?

Tíðindabráv.

Miðvágur 5. mai.

Seinast tanst eg at, at bryggjan lá óafturgjerd.

Sama skilið ella rættari óskilið er enn.

Nú eru vit komnir langt út í maimánaða. Skal summaríð verun-liga fara afturum bak uttan at bryggjan verður gjerd aftur? Hon er so illa farin, at allir skilamenn eru greiðir yvir, at hon stendur ikki veturin yvir.

Kann landsnevndin og sóknar-

stýrið í Miðvági taka ábyrgdina fyrri, at nenda vannlukka rakar Miðvág?

Landsnevndin var her fyrri kort-um. Eg og fleiri við mær trúðu, at eitt av orindunum var bryggju-spurningurin. Vit vóna, at lands-nevndin tekur sær um reiggj.

Várfriskiskapurin miseyðnaðist. Einki veður varð. Bert onkur leta. Hin mesti hevur fingið 300 kr. av várróðrinum.

Her er ræðulig afturgonga. Eg minnist 20 og uppi 30 motorbátar.

Flestar áttu Miðvingar, Hinir voru læntir ymsa staðni frá. Nú eru bert tveir dekksbátar — og teir eru ikki í góðum standi. Inn-stalleringar eru illa nýtandi til hav-róður. Tað er bert í besta veðri ið teir kunnu nýtast.

Arbeiði er lítið av. Nakrir fáir arbeiða hjá Bretum. Eitt sindur av vegarbeiði hevur verið í gerð. Men hvat munar tað.

Veðrið er støðugt vánaligt. Enn hevur mai ikki unt okkum ein einasta sjódag.

Tíðindamaður.

Tit fáa

bestu málingina hjá okkum.

M. P. Jacobsens málaraðubú.

Máltr. 323.

KNÚT PETERSENS
SKÓSØLA

Tlf. 265. Tórshavn. Tlf. 265.

Blanka er besta
blankiagurevni.